

NGA MAHI

A TE

Hui o te Hahi Maori

O TE

TAKIWA O TURANGA

I TE PIHOPATANGA O WAIAPU

I TU KI

WHAREKAHIKA

APERIRA 16, 1900.

Turanga :

NA TE WIREMU HAPATA I TA KI TE RAUKAHIKATEA

1900.

NGA TANGATA O TENEI HUI.

UPOKO : TE PIHOPA.

MINITA :

REV. MOHI TUREI.	REV. MATENGA WAAKA.*
" MATIAHA PAHEWA.	" EDWARD JENNINGS,*
" RUTENE TE AIHU.	" HAKARAIA PAHEWA.
" HERBERT W. WILLIAMS.*	" RIHARA RANGAMARO.*
" HONE WAITOA.	" HONE POHUTU.*

MANGAI REIMANA :

KAHORE	Turanga.
RUTENE TE ARAHI *	Whangara.
HORI TOHUNGIA	}	Tokomaru.
HIRINI TAUTAU *						
TE HATI HOUKAMAU	Whareponga.
PENE HEIHI	}	Tuparoa.
HONE TE KAURU						
EPENIHA TAMAAUHI	}	Te Horo.
TEPENE WENEREI						
TUHAKA MOKENA	}	Rangitukia.
WIEMU WANOA						
WIEMU HOUKAMAU	}	Te Kawakawa.
PITA POKIA						
WHAAKA PARAKAU	}	Te Kaha.
HAAKA TAUTUHI *						
RENATA PAKIPAKI *						

* Kihai enei i tae ki te Hui.

HE TUHITUHINGA

I NGA MAHI A TE HUI O TE HAHĪ MAORI O TE TAKIWA O TURANGA, I WHAKAMINEA KI WHAREKAHIKA, I TE PARIHA O TE KAWAKAWA, I TE 16 O NGA RA O APERIRA, 1900.

NO te 15 o nga ra o Aperira i huihui ai nga tangata o te Hui me te tangata whenua ki a Panapa, Wharekarakia; 39 i tango i te Hapa a te Ariki, me te puta ano te kohikohi o te Ohaohatanga mo te perehitanga i nga mahi a te Hui £1 5s. 2d.

No te 16 o nga ra ka huihui ano ki a Panapa, Whare-karakia i te 10 o nga haora Karangarangatia ana e te Pihopa nga ingoa o nga tangata o te Hui, me te whakao ano enei ki o ratou ingoa:—

Minita: Mohi Turei, Matiaha Pahewa, Rutene te Aihu, Hone Waitoa, Hakaraia Pahewa.

Mangai Reimana: Hori Tohungia, Te Hati Houkamau, Pene Heihi, Hone te Kauru, Epeniha Tamaauahi, Tepene Wenerei, Tuhaka Mokena, Wiremu Wanoa, Wiremu Houkamau, Pita Pokia, Whaaka Parakau.

Katahi ka kiia e te Pihopa kua tu te Hui, ka timataia hoki e ia te mahi ki te Inoi. Muri iho ka whai-korero ia ki te Hui.

TE WHAI-KORERO A TE PIHOPA KI TE HUI.

E hoa ma, e nga Minita, e nga Mangai o te iwi, Tena koutou.

Ka 30 enei tau i mahi ai te Hui o te Hahi Maori ki tenei takiwa, me te kimi tonu, i ia tau, i ia tau, i nga mea e kaha ai te tupu o nga mahi a te Hahi. E kimi tonu nei hoki, me te ngaro atu ano te mea e kimihia nei, kahore ano kia ata kitea, ina hoki kahore ano kia ata tupu nga mahi a te Hahi i roto i a tatou. Tenei ano ia etahi whare-karakia hou kua oti te hanga: kua whakahoutia hoki etahi o nga mea kua pakaru; otira he mea enei no waho. Tera ke te mea e kitea ai te ata tupu o nga mahi a te Hahi, ko te tu o te tangata, kei te neke ake ranei ki te pai, kei te pewhea ranei. Te timatanga o te mahi a te Hui o te Hahi Maori, ko te takiwa i muri tata iho i te whawhai. Kua timata i reira te mahi a te Ringa-tu, ara a nga iwi i whawhai ra ki te Kawanatanga. Te houhanga o te rongu kihai i mahue nga karakia rere-ke; e whakaparahako tonu nei ki nga taonga i whakawhiwhia mai nei e Te Karaiti ki tana Hahi. No muri mai

ka puta ko te Momona, e whakapeau ke nei i nga kupu o te Karaipiture hei tuara mo nga korero tito a tona poropiti; tahuri tonu atu hoki etahi o nga tangata o te Hahi ki reira. Ko nga tangata kihai nei i whai i era karakia, he tokomaha kei te noho whakaaro-kore noa iho, me te mea kahore ano kia rongonoa ki te Rongo-pai o Te Karaiti; e ngakau-nui ana ki nga whakaahuareka o te ao; kua kore e matakū i te haurangi-waipiro; ko te kanikani, ko te haka nga mea e paingia ana; e waiho ana hoki ko enei mea hei whakaware i te tangata kei puta te whakaaro ki nga mea e paingia ana e te Atua, ki nga mea e ora ai te wairua, hei huarahi hoki mo nga tamariki ki te tini noa iho o nga mahi tutu. Otira ehara i te mea no enei anake te he. Tetahi take o te mate, kei nga tangata whakaaro o te Hahi, kei te hunga e mau tonu ana ki te whakapono, ki nga Hakarameta hoki a Te Karaiti; he korou-kore, he ahua whakauaua no te karakia ki te Atua; kua iti haere te hiahia ki te Wairua o te Atua hei noho ki roto ki te tangata, hei whakakaha, hei whakatapu, kia ngakau-nui ai ki nga mahi pai; na konei hoki i wareware ai ki te inoi, i kore ai e hono te pa ki te Hapa a te Ariki hei mea e whai kaha ai, e whai manawa ai te wairua. Ko te moepuku, me etahi atu mahi pera, kahore e whakahengia. Ko nga tamariki, e whakatupuria ake ana ko te taha anake ki te tinana, ki nga mahi o te ao, kahore hoki e ata whakaakona ki nga mea e tika ana kia mohiotia kia whakaponohia e te tangata hei mea e ora ai te wairua. Tera ano tetahi he, ko te tahuri o te turoro ki te atua maori, e parau nei te tohunga, he mana whakaora ano tona. He tohu enei mea no te mate; kua kore nei hoki he kaha e hinga ai i a tatou te hoa-riri; kua hinga ke nei ko tatou i a ia. Te take, he wareware no tatou ki to tatou Kai-whakakaha, he kore whakapono ki nga kupu a Te Karaiti mo te u ki roto ki a ia e taea ai e tatou nga mahi pai katoa. Mehemea e hauora ana to tatou whakapono, kua iti haere nga mahi he i roto i a tatou, kua riro mai hoki i a tatou o tatou hoa kua kotiti ke nei ki nga paraparau a te tangata.

Tetahi mea kua whakaritea e Te Karaiti, ko te Hahi kia whai minita hei tangotango i nga Hakarameta, hei tohutohu, hei whakaako i te iwi; ko te minita hoki kia whai oranga i runga tana mahi, kia watea ai ia i etahi o nga mahi o te taha ki te tinana, kia u tonu ai ki tana mahi minita. He tangata nei ano te minita, he pera me te tokomaha, e pangia ana ano e te mate. Kotahi te minita kua tangohia e te Atua i roto i a tatou, ko Rev. Eruera Kawhia. He nui hoki te pouri kua tau mai ki a tatou. He roa te takiwa i pangia ai e te matemate, me te whakaputa ano ia i te uaua ki tana mahi. Ko tona ngakau-nui ki te mahi i a ia e ora ana he mea e nui ai ta tatou whakawhetai ki te Atua i whakakaha nei i a ia. Tenei ano kei te rapua he whakakapi mo tona turanga. Te mea e roa ai, he ruarua no nga taitamariki e hiahia ana ki taua tu mahi. Kei te mohio koutou ki te kura i Te Aute, ki te kura hoki i Akarana, ara ki a Tipene. Hua noa ko nga tamariki o ena kura hei tangata mo

Te Raukahikatea kia hua ai he minita hei whakakapi mo nga pariha e tuwhera kau ana. Tena ko tenei, kua mahue Te Raukahikatea inaianei i nga taitama o ena kura ; kua kore e hiahia kia tae ki reira, ki te Kareti e ata whakaakona ai hei minita. He aha ranei te take i kore ai nga taitamariki e anga mai ki tenei mahi? Tetahi take pea, he titiro ki te iti o te oranga mo te minita, i rua ai he mahi mana, ko te mahi a te minita, ko te mahi hoki a ona ringaringa i te oranga mona, mo tana wahine, mo ana tamariki. Ko tetahi mea ano tenei hei tirohanga ma nga tangata o te Hahi, ara ko te whakaranea i te oranga mo nga minita, kia kore ai he whakaware mo ratou i runga i ta ratou mahi minita. Tenei ano kua hoki haere nga hua o nga tahua oranga minita, hei enei tau e haere ake nei ka iti rawa ai. Ma te iwi ano tenei mate e whakaaro.

Me whakamahara koutou e ahau aianei ki te tikanga kua takoto i te Hinota Nui i mua ake nei, mo tetahi tangata maori kia pootitia e nga tangata o te Hahi i tenei takiwa hei mema mo te Hinota o te Pihopatanga. Te marama e pootitia ai ko Hurae e takoto ake nei. He mea pai kia puta he kupu ma tenei Hui mo te tangata e paingia e te iwi katoa kia pootitia, kia kore ai he rapurapu a te wa e pootitia ai.

Heoi ma te Atua e tohutohu enei mahi a tatou kia rite ai ki tana e pai ai.

NGA MOTINI.

1. Na Mohi Turei, minita, raua ko Hori Tohungia :—

E whakamihi ana te Hui ki te Whai-korero a te Pihopa, he kupu ata hoki tenei nana kia whakaae mai ia kia perehitia taua Whai-korero ki roto ki nga mahi a te Hui.

Whakaaetia ana.

2. I whakaritea ko Hakaraia Pahewa, minita, hei kai-tuhituhi mo nga mahi a te Hui.

3. Na Pene Heihi, raua ko Te Hati Haukamau :—

He whakaputa tenei i te nui o te mamae o te ngakau o tenei Hui mo te matenga o Eruera Kawhia, minita, me te whakawhetai ano ki te Atua mo te kaha i tukua mai e ia ki taua pononga ana, i kaha rawa ai tana mahi i roto ano i te mate o te tinana. Ka toru nei enei pariha o te takiwa o Ngatiporou kua kore he minita ko Te Horo, ko Tuparoa, ko Whareponga ; he nui hoki te hiahia o tenei Hui kia kitea he minita hei whakahaere i te mahi a te Hahi ki roto ki enei pariha : he mea hoki tenei e puta ai he inoi ki te Atua ma nga tangata o te Hahi i tenei takiwa.

Whakaaetia ana.

4. Na Mohi Turei, minita, raua ko Hone Waitoa, minita :—

Kia puta he whakaaro ma nga pariha ki te whakakore i nga tikanga Momona e haereere nei i o ratou takiwa.

Whakaaetia ana.

5. Na Wi Houkamau raua ko Pita Pokai :—

Kia tukua a muri nei ma Te Pipiwharaua, nupepa, e panui te ra hei tunga mo te Hinota ki te Pariha hei tunga, ara ki nga Pariha katoa.

Whakaaetia ana.

6. Na Hakaraia Pahewa, minita, raua ko Hone Waitoa, minita :—

He whakanihi aroha na tenei Hui o te Hahi ki te pouaru a Eruera Kawhia, minita, mo te matenga o tona hoa, tenei hoki kei te mamae nga ngakau o te katoa. Ma te Atua ia e whakamarie tona ngakau i roto i tona pouri.

Whakaaetia ana.

7. Na Hori Tohungia raua ko Pita Pokia :—

He mihi tenei na te Hui mo te tangata whenua e manaaki nei i tenei Hui mo to ratou kaha ki te whakahaere i te pai mo te marae i te tika mo te iwi. Ma te Atua pu ano ratou e manaaki, e tiaki. Amine.

Whakaaetia ana.

8. Na Tuhaka Mokena raua ko Mohi Turei, minita :—

Kia tu te Hui o te Hahi Maori ki te Pariha o Rangitukia a te tau e haere ake nei, 1901.

Whakaaetia ana.

9. Na Hakaraia Pahewa, minita, raua ko Hone te Kauru :—

Kia puta he whakaaro ma nga pariha katoa o te takiwa o tenei Hui ki te pehi i nga mahi hianga katoa, ara i te kanikani, i te waipiro, me era atu mahi poke katoa.

Whakaaetia ana.

10. Na Pene Heihi raua ko Hone te Kauru :—

He whakaatu ta tenei Hui ko te tangata e pai ana kia pootitia hei Reimana mo tenei takiwa ki te Hinota o te Pihopatanga, ko Te Reweti Kohere : ki te kore hoki ia e watea, ko Apirana Ngata.

Whakaaetia ana.

I whakamutua te mahi e te Pihopa ki te manaakitanga.

I panuitia, i whakapumautia, 16 Aperira, 1900.

W. L. WAIAPU, UPOKO.